
Korvaus sote- ja pelastustoimen uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kunnalle aiheutuvista kustannuksista

KHALL 05.10.2026 § 180
541/02.05.01.04/2026

Taustaa

Perustuslakivaliokunnan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevissa lausunnossa on edellytetty, että kunnan omaisuuteen liittyviin omaisuusjärjestelyihin kytketään kunnan itsehallinnon turvaava kompensaatiosääntely. Uudistuksen voimaantulolaissa (616/2021) säädetään omaisuusjärjestelyistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnalle. Voimaantulolain 4 luvussa tarkoitetuista omaisuussiirroista ei suoritettu korvausta kunnille eikä kuntayhtymille.

Kuntayhtymäosuuksien ja irtaimiston poistuminen kunnan taseesta kirjattiin ilman tulosvaikutusta kunnan peruspääomaa alentamalla, joten siitä ei syntynyt kunnalle kustannuksia. Voimaantulolain omaisuuden siirtoja koskevalla sääntelyllä on turvattu palvelujen jatkuvuus. Lisäksi on pyritty vähentämään kunnalle syntyviä kustannuksia, esimerkiksi 22 §:ssä tarkoitettujen hyvinvointialueelle vuokrattujen tilojen siirtymäajan vuokran avulla.

Voimaantulolain 43 §:ssä säädetään korvauksesta uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kunnalle aiheutuvista kustannuksista. Kunnalla on oikeus saada hakemuksen perusteella valtiolta korvaus voimaantulolain 4 luvussa säädettyjen, kunnan omaisuuteen kohdistuvien järjestelyjen perusteella kunnalle aiheutuvista välittömistä kustannuksista.

Kunnalla on oikeus saada korvaus siltä osin, kuin omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista välittömistä kustannuksista johtuva kunnallisveroprosentin laskennallinen korotustarve ylittää 0,5 prosenttiyksikköä (korvausraja). Laskennan perusteena ovat viimeisimmät valmistuneet verotus- ja tilinpäätöstiedot. Jos korvausraja ylittyy ja kunnan tuloveroprosentti on korvauksen hakemisvuonna vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti, kunnalla on lisäksi oikeus saada korvausta kolme neljäsosaa korvausrajan alittavalta osalta. Lisäksi säädetään, että kunnalla on kuitenkin oikeus saada korvausta omaisuusjärjestelyihin liittyvistä välittömistä kustannuksista, vaikka korvausraja ei ylity, jos kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudestaan ilmeisesti vaarantuu.

Voimaantulolain 43 §:n mukaan korvauksen perustana ovat välittömät kustannukset lasketaan omaisuusjärjestelyjen kohteena olevasta omaisuudesta uudistuksen voimaantulon jälkeen syntyvien ja todennettavissa olevien kulujen ja tuottojen erotuksena. Korvauksen perustana olevilla kustannuksilla tarkoitetaan kustannuksia, joiden syntymiseen kunta ei ole voinut omilla toimillaan vaikuttaa tai niitä vähentää.

Voimaannpanolain perustelujen mukaan korvauksen perustana olevat välittömät kustannukset lasketaan omaisuusjärjestelyjen kohteena olevasta omaisuudesta aiheutuvien kulujen ja niiden tulosvaikutusta vähentävien tuottojen erotuksena. Kustannuksina ei siis hyväksytä kulueriä, jotka on kyetty kattamaan järjestelyjen kohteena olevasta omaisuudesta saaduilla tuotoilla kuten vuokratuotoilla. Kulujen ja tuottojen määrää laskettaessa otetaan huomioon kaikki kulut ja tuotot uudistuksen voimaantulosta alkaen, ja niiden tulee olla kunnan kirjanpidon tai muiden selvitysten perusteella todennettavissa olevia. Kunnalle aiheutuneita välittömiä kustannuksia ovat kustannukset, joiden syntymiseen kunta ei ole voinut omilla toimillaan vaikuttaa tai niitä vähentää, vaan kustannukset ovat suoraan lainsäädännöstä ja sen seurauksena esimerkiksi hyvinvointialueen päätöksenteosta johtuneita.

Välittömät kustannukset lasketaan omaisuusjärjestelyjen kohteena olevasta omaisuudesta uudistuksen voimaantulon jälkeen syntyvien ja todennettavissa olevien kulujen ja tuottojen erotuksena (ns. nettokustannukset). Tuotot syntyvät esimerkiksi vuokra-asetuksen mukaisista vuokrista sekä omaisuuden luovutusvoitoista. Korvaukseen oikeuttavia kuluja ovat esimerkiksi toimitilojen purkamisesta aiheutuneet kulut, tilojen käyttökulut, omaisuuden poistot ja arvonalentumiskirjaukset (kirjanpito-ohjeissa suositeltujen suunnitelman mukaisten poistoaikojen mukaisesti) sekä luovutustappiot, jotka syntyvät markkina-arvolla tehdystä kaupasta.

Korvauksen perusteena olevien kustannusten on toteuduttava pääsääntöisesti suoriteperusteen mukaisesti aikavälillä 1.1.2023 – 31.12.2027. Kunnan on tehtävä korvausta koskeva hakemus valtiovarainministeriölle viimeistään vuoden 2027 loppuun mennessä.

Hakemukseen tulee liittää kunnan tilintarkastajan lausunto korvauksen perustana olevista välittömistä kustannuksista. Valtiovarainministeriö päättää korvauksen myöntämisestä. Ennen päätöksen tekemistä kunnalle aiheutuvien välittömien kustannusten sisältöä ja määrää arvioidaan valtiovarainministeriön ja asianomaisen kunnan välisessä neuvottelussa.

Korvausta saaneen kunnan on ilmoitettava valtiovarainministeriölle toimenpiteistä, jotka vaikuttavat omaisuusjärjestelyistä aiheutuviin kustannuksiin. Ilmoitus on tehtävä välittömästi, mutta viimeistään kolmen vuoden kuluessa korvauksen myöntämisestä.

Sastamalan kaupungin tilanne

Korvauksen saamisen pääedellytyksenä on, että kunnalle syntyy omaisuusjärjestelyistä nettokustannuksia, joiden määrä ylittää kunnallisveroprosentin 0,5 prosenttiyksikön laskennallisen korotustarpeen (korvausraja) → Kustannukset korvataan siltä osin kuin kunnallisveroprosentin laskennallinen korotustarve ylittää 0,5

prosenttiyksikköä (korvausrajan ylittävä osa, omavastuuksi jää korvausrajan määrä).

Sastamalan kaupungin osalta tällä tavalla laskettuna korvausrajaksi muodostuisi noin 2,3 milj. euroa (lähde: valtiovarainministeriön korvauslomake). Laskelmissa taustalla on oletus, että korvausta haettaisiin loppuvuodesta 2027.

Poikkeus 1:

Sovelletaan, mikäli korvausraja ylittyy ja kunnan tuloveroprosentti on korvauksen hakemisvuonna vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti. Tällöin kustannukset korvataan siltä osin kuin kunnallisveroprosentin laskennallinen korotustarve ylittää 0,5 prosenttiyksikköä, minkä lisäksi korvataan kolme neljäsosaa korvausrajan alittavalta osalta (korvausrajan ylittävä osa kokonaan ja kolme neljäsosaa rajan alittavasta osasta, jolloin omavastuuksi jää yksi neljäsosa korvausrajasta).

Sastamalan kaupungin tuloveroprosentti on tällä hetkellä 1,34 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti, joten poikkeuskriteeri ei täyty kaupungin osalta.

Poikkeus 2:

Sovelletaan, mikäli omaisuusjärjestelyistä syntyvien nettokustannusten vuoksi kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudestaan ilmeisesti vaarantuu.

Kaupungin taloustilanne on vakaa, joten tätä poikkeuskriteeriä ei voida soveltaa Sastamalan osalta. Sastamalan kaupungin vuoden 2025 tilinpäätöksen mukainen taseen ylijäämä on 2 031 euroa/asukas (emokaupunki) ja 3 124 euroa/asukas konsernin osalta. Vuoden 2025 tilinpäätöksen tulos oli noin 4,6 milj. euroa positiivinen (emokaupunki). Tilikaudet ovat olleet tilikauden tuloksella mitattuna ylijäämäisiä vuodesta 2020 alkaen. Tarkasteltaessa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien ns. kriisikuntamenettelyn kriteereitä voidaan todeta, ettei yksikään kriisikuntakriteeri täyty Sastamalan kaupungin osalta.

Yhteenveto

Sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyistä aiheutuvat nettokustannukset eivät Sastamalan kaupungin osalta ylitä ns. korvausrajaa (n. 2,3 milj. euroa) vuosien 2023–2027 aikana. Vuodesta 2026 alkaen sote-kiinteistöt on yhtiöitetty yhtiöittämisvaatimusten mukaisesti kaupungin tytäryhtiöihin, millä on ollut negatiivinen vaikutus kaupungin talouteen. Korvauksen hakemisen edellytykset eivät kuitenkaan täyty kaupungin kohdalla, eikä korvaushakemusta ole tarkoituksenmukaista jättää.

Toimivallan peruste Hallintosäännön 28 §:n 2 mom. 16. kohta

Valmistelija talousjohtaja Markus Jaakkola

Esittelijä Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää

1. olla hakematta korvausta sote- ja pelastustoimen uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kaupungille aiheutuvista kustannuksista, ja
2. toteaa, että päätöstä tarkastellaan uudelleen, mikäli toimintaympäristössä tapahtuu olennaisia muutoksia.

Päätös

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Lisätietoja talousjohtaja Markus Jaakkola, puh. 040 078 8820